

TEANA TOMAŽIN

OŠ-SE „Giuseppina Martinuzzi“ Pula-Pola

Interkulturalni i zavičajni projekti u nastavi Hrvatskog jezika

Kako bi se spriječile negativne promjene u odgojno-obrazovnom procesu, osmišljen je četverogodišnji projekt *U školu s osmijehom* kojim se željelo motivirati učenike od 5. do 8. razreda na otkrivanje i istraživanje zavičaja te kreiranje drukčije nastave. U 5. su razredu pokrenute aktivnosti povezane sa školskim životom, ulogom učitelja i učenika, jezičnim i pisanim bogatstvom svakoga pojedinca. U 6. razredu učenici spoznaju povijesno, kulturno i jezično bogatstvo Istre, a u 7. i 8. razredu produbljuju znanje o svom zavičaju. Predstavljaju se projekti 7. i 8. razreda: *Austrougarska Pula* i *Pulski otisci 20. stoljeća* o osobama koje su svojim radom i posebnošću obilježile pulsko 20. stoljeće.

Ključne riječi: zavičajnost, interkulturalnost, višejezičnost, istraživačka nastava, projektna nastava

1. Uvod

Opća nemotiviranost i bezvoljnost, slaba postignuća, neodgovornost prema školskim obavezama, nasilje među vršnjacima te ovisnost o računalnim igricama, mobitelima i facebooku školu su učinila mjestom tuge i praznine. Za to su zaslužni vrijeme i prostor u kojemu živimo, odnosno društvo bez pravih vrijednosti, a u njemu posebno mjesto zauzimaju roditelji, učitelji te institucije koje izravno utječu na odgojno-obrazovnu politiku. Svi smo mi prihvatili postojeće stanje i prepustili se nebrizi, depresiji i neodgovornosti. Preuzeli smo ulogu učenika: učimo umjesto njih, rješavamo njihove probleme, a krivicu svaljujemo uvijek na onog drugog. Sa samo jednim ciljem – visokim ocjenama. Kada su ocjene visoke, nitko se neće baviti pravim problemima i nitko za to neće odgovarati, a i roditelji će nas pustiti na miru.

U našoj je osnovnoj školi problem jednak kao u svim školama ove države. Većina se pomirila sa stanjem i nije im stalo da u učionici sve pršti od aktivnosti, rada, ideja, kreativnosti, entuzijazma i konkretnih rezultata. Srećom, neki od nas koji svoj rad smatraju životnim pozivom, i dalje nastoje pronaći staze kojima će to mijenjati. Da se učenike može motivirati na istraživanje, proučavanje i kreiranje nastavnog procesa

koji će i njima odgovarati, dokazali smo svojim četverogodišnjim projektom *U školu s osmijehom*. Ovo je rad o primjeru iz prakse, nastao u Osnovnoj školi – Scuola elementare „Giuseppina Martinuzzi“ Pula – Pola, a odvijao se od šk. g. 2013./2014. do 2016./2017. Nastao je iz suradnje i ideje učiteljica hrvatskog jezika i matematike, a s vremenom su se uključili i učitelji povijesti, likovne kulture, informatike, kemije, biologije i talijanskog jezika.

1.1. Suradnja odgojno-obrazovne vertikale i stručno usavršavanje

Da bismo uspjeli u provedbi projekta, trebali smo prije svega poraditi na svojem osobnom i profesionalnom razvoju. Nova smo znanja, strategije, metode i postupke stjecali na razne formalne i neformalne načine: uključivanjem u organizirane edukacije (Odgovj i obrazovanje za održivi razvoj, Škola medijske kulture dr. Ante Peterlić), čitanjem stručne literature te stručnim usavršavanjima na županijskim i državnim razinama.

Od iznimnoga značaja bilo je pokretanje višegodišnje suradnje s Katedrom za metodiku hrvatskog jezika i književnosti „Tone Peruško“ pri Filozofskom fakultetu Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, prije svega s cijenjenom profesoricom Mirjanom Benjak. Promjenom županijskih voditelja i načina vođenja županijskih stručnih vijeća učitelja i nastavnika hrvatskog jezika južne Istre, organizirani su stručni skupovi cijele obrazovne vertikale, a sveučilišni profesori Mirjana Benjak i Marko Ljubešić svojim su profesionalnim angažmanom učinili ovakvu edukaciju neprocjenjivom. Uz nove teorijske i metodičke spoznaje pružili su i niz praktičnih primjera kojima se teški i zahtjevni obrazovni sadržaji mogu približiti današnjim generacijama učenika. Jedan od primjera dobre prakse Mirjane Benjak i Marka Ljubešića, *Istarski razvod bez kunfina (povijesni, društvenopovijesni i književni aspekti spomenika u nastavi)*, uvrstili smo u drugu godinu svojega projekta *U školu s osmijehom*.

2. Projekt *U školu s osmijehom / A scuola con il sorriso*

Dolaskom nove generacije učenika u 5. razred, odlučili smo konkretnim aktivnostima mijenjati stanje. Nismo znali hoće li plan da motiviramo učenike na istraživanje, otkrivanje i kreiranje drukčije nastave uspjeti, no krenuli smo hrabro u projekt *U školu s osmijehom / A scuola con il sorriso*. Željeli smo stvoriti školu bogatu znanjem, kompetencijama, pozitivnim stajalištima, kao mjesto koje volimo i koje je puno topline, prijateljstva i potpore.

Osmislili smo projekt u kojemu smo spojili hrvatski i talijanski jezik, matematiku, povijest, likovnu i tehničku kulturu te informatiku, ali kako to već biva u stvarnosti, neki su učitelji odustali pa su ostali preuzeli i njihov dio posla. Kako bismo ga što bolje oživili, podijelili smo ga na manje projekte i podprojekte koji su se odvijali po školskim godinama sve do kraja 8. razreda.

Na početku smo svake školske godine u godišnje planove i programe te razredne kurikule uvrstili aktivnosti i strategije kojima smo učenicima otvarali mogućnosti za osobnim razvojem u suradničkom radu i učenju. Osmislili smo drukčije nastavne sate s učenicima koji poučavaju jedni druge, surađuju s izvanškolskim institucijama, organiziraju školske kvizove i susrete, stvaraju edukativne igre i materijale te predlažu, kreiraju i vode u nastavnom procesu.

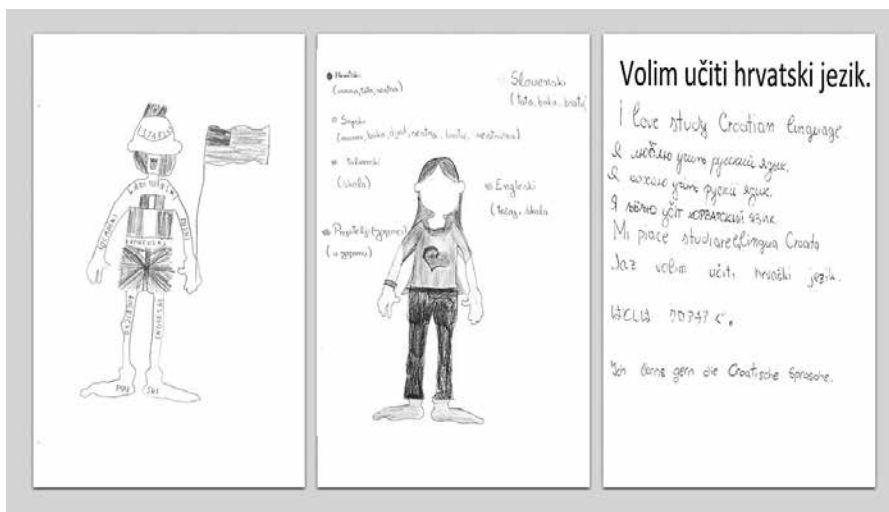
U realizaciji smo naišli na brojne prepreke, ali smo ih sve nadvladali: roditelji su, nakon pokušaja da „zaštite“ djecu, postali višegodišnji partneri, a učitelji su bili obvezani školskim kurikulumom napraviti svoj dio posla.

3. Zavičajna projektna nastava u 5. i 6. razredu

U 5. smo razredu pokrenuli niz podprojekata i aktivnosti radi učeničkog promišljanja školskog odgoja i obrazovanja, uloge učitelja i učenika. Učenici su izradili svoje jezične repertoare i prepoznali vlastito jezično bogatstvo te bili potaknuti da upoznaju jedni druge s jezicima koje govore (ruski, japanski, njemački, slovenski jezik i dr.). Osmišljene su mnoge radionice iz hrvatskog jezika i matematike na kojima su učenici suradnički učili i stvarali društvene igre, matematičke i haiku slikovnice, kvizove za poticanje čitanja, ilustrirane zbirke pjesama. Ostvarili su suradnju s učenicima drugih škola te obogatili svoje spoznaje terenskim nastavama i stručnom ekskurzijom.

Nakon što smo učenike i roditelje upoznali s opasnostima interneta i nasilja među vršnjacima, svu smo raspoloživu suvremenu tehnologiju stavili u funkciju kreativnoga rada i stvaranja: izradu kvizova, osmosmjeraka, križaljka, snimanja fotoaparatom i kamerom, izradu foto-albuma i sl.

U projekt *Moja škola nosi ime Giuseppine Martinuzzi* uključili smo učenike Osnovne škole Matije Vlačića u Labinu te našu Područnu školu Galižana, a od njih smo dodatno dobili nove spoznaje o istarskim nošnjama, instrumentima, dijalektima te sudjelovali u projektu *La scuola dei nostri nonni e genitori*. Projekt *Od pera do nalivpera* završili smo stručnom ekskurzijom u Hrvatski školski muzej u Zagrebu te u Ivaninu kuću bajki u Ogulinu. Na kraju školske godine učenici su razvoj svojih kompetencija pokazali u projektu *Zlatni ljudi mojega djetinjstva*.

Primjer jezičnih aktivnosti u 5. razredu

Za šeste razrede osmišljen je projekt *Putovima Istarskoga razvoda* u kojem su učenici aktivno sudjelovali predlažući sadržaje, aktivnosti i načine edukacije. Završni dio, terensku nastavu po Istri, u potpunosti su izveli i realizirali učenici te svoj cjelogodišnji rad predstavili sajmom edukativnih igara, izložbom literarnih i likovnih radova te edukativnim filmom *Neobičan turistički vodič Istrom*.

Prateći rezultate učenika u 5. i 6. razredu, ustanovili smo da su motivirani za ovakav rad, puno čitaju, istražuju i prikupljaju, a sve češće i predlažu nove aktivnosti.

4. Nova istraživačka nastava u 7. i 8. razredu

Dvije godine projekta *U školu s osmijehom* razvile su u učenicima visoku razinu samostalnosti i samoinicijative pa se u 7. i 8. razredu cijeli proces još više usložnio u projekte koje su većim dijelom kreirali učenici. Uz učiteljske smjernice i podršku, učenici su odlučili svoja istraživanja usmjeriti na Pulu i njezinu modernu prošlost, tj. na vrijeme kada Pula postaje ovakvom kakva je danas. Današnje su generacije nedovoljno upoznate s osobama koje su obilježile povijest Pule, ali stvaranjem vlastitog identiteta i to je moguće promijeniti.

4.1. Projekt *Austrougarska Pula / Pola nel periodo austrougarico*

U 7. je razredu realiziran projekt *Austrougarska Pula*. Bavili smo se otkrivanjem i istraživanjem ljudi koji su obilježili Pulu na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće. Upoznali smo arhitekturu, povijesni značaj, kulturu, jezike i način života u austrougarskoj Puli i okolici. Osvijestili pulsku trojezičnost i četverojezičnost u tom razdoblju. Posjetili knjižnice, groblja, fortifikacije i ostale važne ustanove koje svjedoče o austrougarskom vremenu u Puli.

Najvažnije u svemu je što su učenici međusobno surađivali i timski stvarali te bili motivirani da razviju vlastitu interkulturalnost i višejezičnost. Kako bi učenici što kvalitetnije obavili planirane zadatke, učitelji su imali zadatak omogućiti im što kvalitetnije usavršavanje u tom poslu. Kroz učioničku i izvanučioničku nastavu Hrvatskog jezika te Povijesti osmišljeni su brojni sadržaji: šetnje austrougarskom Pulom, stvaranje biografskih portreta, posjeti knjižnicama, muzejima, čitanje ulomaka iz književnih i neknjiževnih djela koji su izravno povezani s temama istraživanja i sl.

S učiteljicama hrvatskog jezika osmišljena je prva *Šetnja austrougarskom Pulom* s upoznavanjem povijesti filma i kinematografije u Puli, a s učiteljem povijesti Igorom Jovanovićem i njegovim učenicima 7. razreda OŠ Veli Vrh osmišljena je druga *Šetnja austrougarskom Pulom od Mornaričkog groblja do Željezničkog kolodvora* u kojoj su otkrili kako se Pula razvijala kao glavna mornarička luka Austrougarske Monarhije.

S učiteljem povijesti i talijanskog jezika učenici su trećom šetnjom upoznavali knjižnu građu o temi u gradskim knjižnicama (Mornarička knjižnica u Puli, knjižnica u Zajednici Talijana u Puli), a s učiteljicom kemije posjetili su Povijesni i pomorski muzej Istre na pulskom Kaštelu te uspostavili suradnju s njihovim kustosima u proučavanju povijesti liječenja i medicine.

Takvim terenskim radom učenici su povezali gradske lokalitete s vremenom i ljudima koje će kasnije istražiti. U suradnji s Gradskom knjižnicom i čitaonicom Pula organizirane su radionice i interaktivna predavanja o internetskom pretraživanju i pouzdanim izvorima, o korištenju knjižne građe, zapisivanju bibliografskih jedinica. Upoznali su put do informacija te istražili Stradarij grada Pule.

Svaki je učenik odabrao i samostalno istražio jednu od osoba iz toga vremena te na temelju pouzdanih izvora izradio biografiju, s naglaskom na značaju života i rada te osobe u vremenu kada je boravila u Puli.

Na satima Hrvatskog jezika bavili smo se temom interkulturalizma i iskustvima poznavanja i nepoznavanja jezika i kulture neke sredine. Grupa učenika povezala se sa Slovenskim kulturnim društvom Istra (koje će im u dvije godine biti velika pomoć u upoznavanju Ivana Cankara, Alojza Orela te drugih velikana slovenskog

podrijetla). Zahvaljujući suradnji s njima i s roditeljima, učenici su obogatili svoj višezjezični identitet.

Na kraju prvog polugodišta u školi su prigodnom izložbom dvadeset osam biografskih isječaka na službenim jezicima onoga vremena (hrvatskom, talijanskom, njemačkom i slovenskom jeziku), javno predstavljajući rezultati istraživačkoga projekta o pulskim ličnostima iz vremena austrougarske vladavine.

Francesco Scala

(Rim, 5.5.1858. - ne zna se)

Francesco Scala bio je poznati pulski ugostitelj koji je osnovao, u ono vrijeme poznati, kino Eden (12. siječnja 1913.) u ulici Sergejevaca 16. O njemu je malo poznatih podataka ovih dana, ne zna se kada je umro, koju je školu završio, kako mu se zvala žena, sin i kći. Priča se samo da je bio jako poštovan i vojen čovjek. Iako je imao puno posjeda, nije bio ekstremno bogat. U počecima je radio u malim teatrima, a onda se posvetio ugostiteljstvu i postao poznat. Njegovo se ime spominjalo u novinama iz kino Eden pa je tako u njemačkim novinama „Polaer Tagblatt“ bilo napisano da je o pogrebu viceadmirała grofa Laniusa snimljen još jedan film koji je prikazivan od 28. 8. 1913.:

„... gospodin Franc Scala za kinematograf Eden naručio snimanje sahrane Grofa Laniusa...“.

Francesco Scala war ein bekannter Gastwirt aus Pula, der das zu jener Zeit bekannte Kino Eden am 12. Jänner 1913 in der Serger Straße 16 gründete.

Über ihn weiß man heute nicht viel, wann er starb, welche Schule er abschloss, wie seine Frau, sein Sohn und seine Tochter hießen. Man erzählt nur, dass er ein sehr ehrlicher und beliebter Mensch war. Obwohl er viel besaß, war er nicht besonders reich.

Am Anfang arbeitete er in kleinen Theatern. Danach widmete er sich dem Gastbetrieb und wurde dadurch bekannt.

Sein Name wurde im Zusammenhang mit dem Kino Eden in den Zeitungen erwähnt. In den Deutschen Zeitungen, dem „Polaer Tagblatt“, wurde von dem Begräbnis des Viceadmirals Graf Lanius berichtet, über das ein Film gedreht wurde, der ab dem 28.8.1913 gezeigt wurde:

„... Herr Franz Scala bestellte für den Cinematograph Eden die Aufnahme der Beerdigung des Grafen Lanius...“

Francesco Scala wurde in gewissem Sinne in unserer Geschichte vergessen, d.h. dass von den heute Lebenden niemand von ihm etwas weiß: ich war in der Serger Straße (dort, wo das Kino Eden früher war) und fragte Leute, die dort wohnen oder arbeiten, nach ihm. Aber niemand wusste wovon ich rede. (der Schüler, der nach Scala Spuren forschte).

U nekom smislu, Francesco Scala zaboravljen je u našoj prošlosti, tj. nitko ih ne zna za njega: bio sam u ulici Sergejevaca (tamo gdje je bilo kino Eden) i pitao ljude koji tamo stamuju ili rade, ali nitko nije znao o čemu pričam.

(učenik koji ga je istraživao)

Francesco Scala fu una persona di rilievo a Pola durante il periodo della prima guerra mondiale, ha fondato il cinema Eden il 12 gennaio 1913 in via Sergio numero 16. Oggi sappiamo ben poco su Francesco Scala, ad esempio non si sa quando sia nato, quando sia morto, non si sa che scuole abbia finite. Una cosa però la si sa: Scala era un imprenditore eccezionale, anche se non aveva molti possedimenti e denaro. Scala aveva una moglie, una figlia ed un figlio. Era un uomo molto rispettato, la sua famiglia lo ha sempre rispettato e amato.

Primjer učeničkog rada, višezjezični biografski isječak (Francesco Scala)

U drugom su polugodištu zainteresirani učenici nastavili s istraživanjem poznatih osoba iz života Pule, a drugi su se posvetili izradi edukativnih igara iz različitih nastavnih predmeta. Želeći proširiti i produbiti znanje o vladavini Austrougarske Monarhije, učenici su početkom školske godine sami pronašli informacije o velikoj izložbi u Varaždinu (*Varaždin pod krunom Habsburgovaca*) pa je organizirana i

dvodnevna stručna ekskurzija *Ozalj – Varaždin – Trakošćan – Veliki Tabor* koja je zaokružila cijeli projekt, povezala ga s vremenom 17. i 18. stoljeća te dala jasnu sliku o ljudskim potrebama i nastojanjima kroz nekoliko stoljeća.

Na kraju školske godine učenici su u Zajednici Talijana u Puli organizirali javno predstavljanje svojega projekta. Velika izložba-spomenar pedeset i jednog biografskog portreta osoba iz javnog, kulturnog, umjetničkog, znanstvenog, književnog te vojnog života Pule u razdoblju austrougarske vladavine i njezinog raspada, obogaćena je i sajmom edukativnih igara te projekcijom edukativnih filmova dokumentarnih, igranih i animiranih sadržaja kojima su pokazali i svoje stvaralačke potencijale u predstavljanju novih znanja i spoznaja.

Johann Palisa

(Opava, Češka, 6.12.1848. – Beč, 20.5.1925.)

Johann Palisa.

Astronom poznat po otkriću 123 asteroida, od 1872. godine bio je predstojnik Mornaričke zvezdarnice u Puli koja je bila dijelom Hidrografskog zavoda na Montezaru. Do 1880. godine Palisa je iz Pule otkrio sveukupno 29 malih planeta, a njemu u čast jedan se asteroid zove Palisana. Otkrio ga je 1879. u Puli, a radi se o jednom krateru na Mjeseću.

Johann Palisa završio je studij matematike na Bečkom Univerzitetu, a onda je dobio posao na Bečkoj zvezdarnici kao asistent gdje je radio na određivanju položaja zvijezda i planeta, kao i crtanju sunčevih pjega. 1871. godine premješten je na zvezdarnicu u Ženevi, a na našu sreću, vrlo brzo nakon toga i u Mornaričku zvezdarnicu u Puli kao predstojnik. Kako mu poslovi za ratnu mornaricu nisu oduzimali puno vremena, počeo je tragati za malim planetima (asteroidima). 18. 3. 1874. godine Palisa je uspio otkriti svoj prvi mali planet, koji je kao prvi otkriveni u Austriji nazvao **Austria**. To je bio ukupno 136. do tada otkriveni asteroid u svijetu. Za to otkriće Palisa je iste godine od Cara dobio

Orden Franje Josipa. prigodom posjeta Puli 8. 4. 1875. godine, *car Franto Josip I.* dvama je novotkrivenim asteroidima osobno dao imena - **(142) Polana** i **(143) Adria**. Pridodamo li tome mali planet **(183) Istra**, u svemiru postoje tri nebeska tijela koja nose naša imena (Polana - Puljanka, Adria - Jadran i Istra - Istra). Koliko se zna, Palisa je sve asteroide otkrio „golim okom“ kroz teleskop.

Hidrografski zavod u Puli raspologao je zalihom nautičkih karata i znanstvenih instrumenta. Njegova ratišnica je odlična nautička i znanstvena instrumenta. Imao je i meteorološku službu koja je izdavala meteorološke prognoze za Ratnu mornaricu od 1878. godine. Unutar svojih aktivnosti, Zavod je imao i astronomski opservatorij, kao i Mornaričku knjižnicu (Marinebibliothek). Ta je knjižnica osnovana još 1802.

Si deveno a Palisa la scoperta di 120 asteroidi. Dal 1872 fu il responsabile dell'osservatorio astronomico della Marina di Pola a Montezaro. Fino al 1880, Palisa scoprì 28 piccoli pianeti e in suo onore, un asteroide ha preso il suo nome "Palisa". Johann Palisa aveva a sua disposizione anche l'Istituto meteorologico della marina militare sino al 1878.

Er wurde als Astronom wegen der Entdeckung von 123 Asteroiden belohnt. Von 1872 an war er Leiter der Marinesternearte in Pola, ein Teil des Hydrographischen Amtes am Montezaro.

*Ein zum Jahr 1880 entdeckte Palisa aus Pola insgesamt 29 kleine Planeten. Zu seiner Ehre heißt ein Asteroid Palisa. Er entdeckte im 1879 von Pola aus, ein Nautisches Instrumentarium am Montezaro. Johann Palisa studierte Mathematik an der Wiener Universität, und dann machte er Arbeit in der Wiener Sternwarte als Assistent wo er die Befragung der Sterne und Planeten, auch wie Zeichen der Sonnenmarschen der Sonne. Im Jahr 1871 wurde er in die Sternwarte in Genf versetzt, und zu seinem Glück, war es nicht weit von dort in die Marine Sternwarte in Pola als Vorstand. Wie im die Arbeit für die Krugenerne nicht viel Zeit nahm, frag er ein kleine Planete (Asteroid) zu suchen. Den 18. 3. 1874 schaffte Palisa seinem ersten kleinen Planeten zu entdecken, der als erster entdeckte in Austria kriegt er den Namen **Austria**. Das war der insgesamt 136. bis dahin entdeckte kleine Planet in der Welt. Für diese Entdeckung kriegt Palisa im selben Jahr den Orden Franz Joseph von Carl. Anlässlich des Besuchs in Pola den 8. 4. 1875, gab der Kaiser Franz Joseph I. zweien neu-entdeckten Asteroiden den Namen: **(142) Polana** und **(143) Adria**. Wieder war es nach der kleinen Planete **(183) Istra**, im Universum bestehen 3 Weltraumbkörper die unsere Namen tragen (Palana-Puljanerin, Adria Adria und Istra Istra).*

Wie wir immer weißt, hatte Palisa alle Asteroiden mit „blottem Auge“ durchs Teleskop entdeckt.

Johann Palisa je diplomirani matematičar na Univerzitetu u Dunaju, nato je dobio službu na Nautičkom opservatoriju kao asistent. Nije je dugo na Nautičkom opservatoriju bio u planeto, kao što je bilo ranije. God. 1871 je bio premješten na opservatorij u Ženevi, a na našu sreću imao je posao u Mornaričkom opservatoriju u Puli kao predstojnik.

*Kar me doba sa nego mornaricu nimalo volio Tara, je začel i kati majhna planete (asteroidi). 18. 3. 1874 Palisa je uspio otkriti svoj prvi mali planet, te ga je kot prvoga otkrivenog u Austriji imenovao **Austria**. To je bio 136. otkriveni mali planet u svetu. Za to otkriće je Palisa isto leto od cesara prejel medaljo Franca Josipa. Med obilaskom u Puli, 8. 4. 1875, cesar Frano Josip I. je imeno na nove udkrivena avstroungarska cosstva dal imena - **(142) Polana** in **(143) Adria**. Če li imeno določeno je majhni planet **(183) Istra**, v vseljejo obstajajo tri nebesna tlesa, ki imajo naša imena.*

Primjer učeničkog rada, višejezični tipografski isječak (Johann Palisa)

4.2. Projekt *Pulski otisci 20. stoljeća / Le impronte polesi del XX secolo*

Slijedom istraživanja poznatih osoba iz javnog života Pule s početka 20. stoljeća u 7. razredu, nastavljen je projekt pod nazivom *Pulski otisci 20. stoljeća*, kojim se htjelo otkriti, istražiti i prepoznati osobe koje su ostavile trag u vremenu raznih pulskih generacija te obilježile Pulu (ali i cijelu Istru) svojim djelovanjem. O stvarnim ljudima koji su živjeli u Puli u posljednjih sto godina ne postoji jedinstven izvor, stoga učenici o tome mogu učiti usmenom predajom, istražujući razne izvore ili gledanjem dokumentarnih filmova o Puli.

Učenici su kao polazišni izvor imali svoju obitelj te je vrlo brzo zabilježeno više od pedeset osoba koje pulske obitelji smatraju važnima za stvaranje identiteta grada Pule u prošlom stoljeću, odnosno u vremenu kada su i oni bili tinejdžeri. Našlo se tu imena iz raznih područja ljudskog djelovanja: od Matka Laginje, Zvonimira Maretića, Tone Peruška, Alda Drozine, Eduarda Čalića, Alojza Orela, Josipa Obrovca, Ljubice Ivezić, Slavka Zlatića, Josipa Broza Tita, Marijana Rotara, Slavice Šenk, Igora Gala pa sve do Lidije Percan, Mate Parlova, Zorana Todorovića, Nadana Rojnića i drugih. Nakon otkrivanja imena, učenici su odabrali osobu i istražili u izvorima što o njoj mogu pronaći.

U skladu s planom i programom 8. razreda iz Hrvatskog jezika, učenici su trebali kao završni rezultat napraviti intervju. Poučeni su kako će doći do koje osobe, kako se kulturno obratiti s molbom (usmeno ili pisano), kako će pripremiti i voditi intervju, ali i kako se služiti mobitelom za snimanje videa ili glasa uz dopuštenje sugovornika. Učenici su timski odlazili na susrete s intervjuiranim osobama: dok je jedan vodio intervju s pripremljenim pitanjima, drugi je snimao, a često su se uključivali i roditelji kao vozači ili odrasli u pratnji. Po završetku intervjua u pisanom obliku, učenici su intervjuiranim osobama dostavljali svoje intervjue na autorizaciju.

Zanimljivo je bilo slušati iskustva učenika: kako su preko roditelja, rodbine, prijatelja ili poznanika i susjeda stupali u kontakt, a još više što su zanimljivo o odabranim osobama saznali. Kada nisu mogli doći do osobe koju su htjeli istražiti, upoznavali su zanimljive svjedoke i neizravnim putem otkrivali osobe koje su ostavile snažan otisak u životu Pule.

Posebno je zanimljiva anegdota o istraživanju Tone Peruška. U razgovoru s Mirjanom Benjak spomenula sam kako su učenici u predlaganju osoba naveli i Tonu Peruška, na što mi je rekla da mu je sin profesor na FER-u (Fakultet elektrotehnike i računarstva u Zagrebu) pa da bi se možda moglo doći do njega. U to je vrijeme moj sin spremao ispit iz Digitalne logike na prvoj godini FER-a i upravo učio iz udžbenika čiji su autori Peruško-Glavinić. Poslali smo Glaviniću pismo e-poštom, objasnili mu

INTERVJU S UROŠEM PERUŠKOM, UMIROVLJENIM PROFESOROM FER-A U ZAGREBU.

Život i rad u školstvu: Tone Peruška

Tone Peruška bio je prosvjetnik, kulturni, društveno-politički i znanstveni djelatnik.

Rođen je 27. veljače 1905. u Premanturu.

Revolucionarno je poboljšao tadašnje školovanje, a postavio je i temelje za moderno školstvo.

Djetinjstvo i školovanje Vašeg oca prekidala Prvi svjetski rat i evakuacija civilnog stanovništva južne Istre kada s majkom i braćom 1915. odlazi u pribežnišne logore u Austriji.

Kako mu je bilo u Austriji gdje je bio evakuiran?

Bilo mu je vrlo teško, a najteže u Gmürlitz, logoru gladi i smrti, gdje mu je umrla najmlađa sestra koja je tada imala sedam mjeseci.

Kako to da je odlučio raditi kao profesor nakon povratka u Premanturu?

Povratkom u Istru 1918. njegovi su se roditelji nadali nastavku školovanja na materinjem jeziku, ali to nije bilo ostvarivo uslijed talijanske aneksije Istre i denacionalizacijske politike. Širom prilika ući poslojarski zanat, no zanimanje za knjigu ne odustava pa tako s vršnjakom Ivom Mihovilićem radi prve novinarske korake i 1921. braturo potkreće humoristično-politički list naslova *Trabalo*, koji sami raznose od kuće do kuće u svojem rodnom selu.

Što i gdje radio nakon što je otišao iz Istre?

Otac je otišao iz Premantura s prvim valom emigranta, još 1922. godine, i to najprije u Zadar, a kasnije u Šibenik. Nakon što je završio učiteljsku školu u Šibeniku, dobio je stalno učiteljsko mjesto u Dugopolju, velikom selu između Sinja i Šplita. O njegovom životu i djelovanju u Dugopolju znam samo po pitanjima iz obitelji, ali i iz razgovora koje je vodio s tamotejnim prijateljima prilikom njihovih povremenih posjeta.

Izvor mojih sjećanja su i razgovori s majkom. Moja majka je gotovo čitav svoj život, s iznimkom jedne ili dvije godine iza nje, bila kućanica. Bila je uvijek vrlo privržena mojem ocu i često je u njemu govorila.

U Dugopolju je otac najprije kao učitelj, a kasnije i upravitelj osnovne škole, ostavio trajan trag. I mnogo prijatelja. Sa školskim dječom posadio je borovu šumu pokraj škole. Škola je bila okružena kamenjatom u kojem skoro nije bilo uopće zemlje. Dječca su, dolazeći u školu, donosila u torbicama zemlju.

I tako je, sadeći bor po bor, ruzala borova šuma koja i danas nosi naziv „Peruškov gaj“. Na rubu gaja postavljena je 1975. godine spomen-plota u njegovu čast. Bilo je i mnogih drugih njegovih uspješnih aktivnosti kao učitelja u Dugopolju. Sve je to pidonijelo da kao odličan i istaknuti učitelj bude upućen na studij na Višu pedagošku školu u Zagreb. Tako se cijela naša porodica preselela u Zagreb krajem 1933. godine, gdje potom upisaje i završava studij pedagogije s rastodkom na Filozofskom fakultetu.

Tijekom života uglavnom je radio u školstvu. Je li mu bilo drage raditi kao profesor u selima Zagore, kao profesor u Rijeci ili kao direktor Pedagoške akademije u Puli?

Na to pitanje ne mogu lako odgovoriti jer se on u svakom trenutku davao orone što radi cijelim svojim bićem. U jesen 1941. godine završio je Filozofski fakultet u Zagrebu koji je studirao uz rad. Odmah nakon toga dobio je mjesto profesora hrvatskog jezika u srednjoj Poljoprivrednoj školi u Krčevcima i, istovremeno, mjesto upravitelja učbeničkog internata koji je bio smješten u školskoj zgradi. U istoj zgradi je bio i naš stan u koji smo se svi preselili krajem siječnja 1942. godine. U Rijeci radi kao profesor Učiteljske škole i Talijanske gimnazije te Talijanske učiteljske škole, a uz njegovo ime veže se i ravnateljstvo Prve riječke gimnazije.

1949. premješten je u Zagreb gdje je imenovan ravnateljem X. gimnazije, inspektorom Ministarstva prosvjete, a potom izabran za profesora metodike u Višoj pedagoškoj školi.

Cijeloga je života sanjao da se vrati u redni kraj. Ne samo u posjetu ili na odmor već da profesionalno radi i djeluje. To mu se, stjecajem okolnosti, osim kratkog boravka u Puli 1945. godine, nije ostvarilo sve do gotovo pred kraj života. Godine 1961. odlazi u Pulu gdje osniva i vodi Pedagošku akademiju.

Je li bio zadovoljan utemeljenjem Pedagoške akademije? Koje je promjene bilo provesti u njezin rad? U čemu se njegov pogled na školstvo razlikovao od ostalih?

Otac je bio uzbuđen prilikom koju je tako dugo čekao, kao da je planove o realizaciji toga pohvata i bio nestrpljiv da što prije počne. Uložio je u to odmah od početka svoju silnu energiju. Imao je velike planove i nije na Pedagošku akademiju gledao samo kao na školsku ustanovu. Želio je da ona i posredno, ali i neposredno djeluje prosvjetiteljski, da potakne razvoj hrvatske kulture, da utječe na stvaranje civilizacijske osnove u čitavoj Istri tako da to pomogne njenom bržem svekolikom razvitku. Možda najvažnija pojedinačna kćerka u tom smislu bilo je kenceipiranje i uvođenje u nastavu u Pedagoškoj akademiji predmeta „Nastava o zavičaju“.

U tu je koncepciju, koja je predstavljala novost, uložio puno kreativnog truda. Bila je to česta tema razgovora kod kuće. Sam je predavao taj predmet i napisao o tome skripte. Pečeće je o tome pisati i knjiga, i to u Premanturu one 1967. godine kada je i napisao premium. „Knjiga o Istri“, na temelju njegovih skripti i bilježaka dovršila je grupa autora pod vodstvom Zvane Crnje. Razvio je mnoge druge aktivnosti koje su prelazile okvire Pedagoške akademije. Organizirao je sakupljanje narodnih pjesama u Istri. Volio je istarske pjesme, naročito u izvornom narodnom obliku i izvođenju. Posebno je volio *redovice* i govorio da želi da mu to sviraaju na sprvodu. Ta mu se želja i ostvarila.

Sve te aktivnosti nisu u mnogim krugovima u Puli dočekivane s odobravanjem. Bilo je političkih prozivanja i pozivanja na razgovore uz opuzivanje za hrvatski

nacionalizam. Sav taj napor i stresovi djelovali su i na njegovo zdravlje. Govorio je da mu je tak normalan jeđino kada ode u Premanturu.

Jedna osnovna škola u Puli nosi njegovo ime. Što bi ste izdvojili kao glavne razloge da i visoka škola nosi njegovo ime?

Na njegov je prijedlog uveden novi predmet „Nastava o zavičaju“, a zaslužan je i za uvođenje studija na talijanskom jeziku kako bi se osposobljavali učitelji i za talijanske škole na polohotku. Zanimalo ga je i sve drugo što se odnosilo na Istru. Jedna od njegovih omiljenih tema bila je razvitak turizma. Osnovao je i turističko društvo u Premanturu krajem 1961. godine. Smatrao je da bi cijelji ti Karnenjaki, kao pravi prirodni dragulji, trebalo koristiti kao neku vrstu nacionalnog parka u koji bi se turisti dovozilo i odvozilo svaki dan i gdje ne bi bilo hotela i ne bi se devastirao okoliš. Bio je i osnivač ogranka Matrice hrvatske u Puli.

Udalenost od zavičaja nije ga spriječila da razmislja o problemima regionalne zatvorenosti Istre, uzrokovane velikim dijelom i lišim prometnicama. Do smrti je apelirao da se probije tunel kroz Učku i tako olabave višestoljetne jezične i kulturne spoce. Pretpostavljam da vam je poznato da je u ediciji „Istra kroz stoljeća“ objavljena knjiga „Tone Peruško“ u kojoj su objavljeni neki njegovi istaknuti radovi, ali i prikaz cjelokupnog života i rada.

Koje njegove ideje i načela da danas žive u našem školstvu?

Predmet koji je on osmislio i uveo, Nastava o zavičaju, danas ne postoji, no osnove o zavičaju uklepljene su u nastavu drugih predmeta, većinom hrvatskog jezika. Ne uči se o zavičaju toliko u detalju kao na njegovim satovima, ali se ponešto uči.

Koja je glasila pokrenuo, a u kojima je sudjelovao sa svojim članovima? Što su bile teme njegovih članaka? Je li time uspio utjecati na čitatelje tih glasila?

Pokrenuo je glasila *Istarski glas*, *Glas Istre*, *Školske novine* i glavne teme njegovih članaka bile su očuvanje hrvatske Istre, borba protiv terora talijanskih vlasti i antisifirizam. Tijekom 30-ih godina izrazio je aktivan suradnički emigrantskog lista *Istra* u kojem je od prosinca 1931. do veljače 1936. glavnim urednikom njegov prijatelj iz djetinjstva Ive Mihovilić.

Primjer intervjua, Život i rad u školstvu: Tone Peruška, učenički rad

Što radimo i zamolili ga da nas poveže s umirovljenim Urošem Peruškom. Glavinić se odmah odazvao i pomogao nam da stupimo u kontakt sa sinom Tone Peruška. Učenik, koji je radio intervjua, osmislio je pitanja koja smo poslali Perušku, a on nam je poslao svoje odgovore. U komunikaciji e-poštom cijelo smo vrijeme bili uključeni sve troje, a po završetku intervjua i autorizacije Perušku smo poslali izrađeni plakat s intervjua te novine *Osmica* sa svim intervjua projekta, koje smo posebno za njega napravili u fizičkom obliku i poslali mu poštom. Iz ove su situacije, ali i ostalih, svi učenici uvidjeli kako je moguće doći do željene osobe ili informacije samo ako se predano potrudite. I bili su ponosni na sebe i svoja postignuća.

Na tom ga je mjestu naslijedio upravo moj otac i vodi ga do lipnja 1939. kada mu je udljedj prevaranja u neslužbeničkoj organizaciji ono bilo odzveno. Novu stranicu u prebogatoj novinarskoj karijeri okrenuo je osnivanjem i preuzimanjem uredništva nad *Školstven novina* - *no* u kojima objavljuje isti uvodnik, komentar, priklaza, a potom i uređivanjem omladinske lista *Poler*. Deset godina uređivo je tjedni list Školke novine. Redakcija je bila u našem stanu gdje su se, obično sabotom, nalazili svi članovi redakcije, odabrali i redigirali članske, odabrali "špigl" i sve ostalo što je potrebno da novine mogu u tisk. Moj otac je lako i brzo pisao. Koristio je staru portabi pisacu mašinu i vrlo brzo pisao s četiri prsta. Otac je smijenjen s mjesta glavnog urednika zbog neslaganja s vodstvom organizacije istarskih emigranata koje je bilo u Beogradu. Njegov je doprinos Istri kako na stručnoj razini tako i u političkom strukturiranju bio od velike važnosti.

Zalažući se aktivno za internacionalni antifašizam, taj je pravac moj otac dosljedno nastavio sljediti osnivanjem *Istarske naklade*, zadruge za izdavanje knjiga. Nakon toga je pokrenuo s grupom mladih suradnika list *Istarski glas* koji je izlazio do kraja 1940. godine kada je bio zabranjen.

Tih je godina otac mnogo pisao u novinama, često nepotpisano ili pod pseudonimom. (Taj dio njegovog velikog opusa nije nikada temeljite vrednovan, a niti sakupljen i posebno objavljen.)

Jedan od pseudonima je bio Tone Kamenjak. Svi su ti članci bili nabijeni brigom za odnvanje hrvatstva Istri i protiv ugrizavanja i terora koji su provodili talijanske vlasti. Usprkos tome nije postojala mržnja na Talijane kao pojedince i narod. Zanimjen je glavnog urednika Glasa Istre, član redakcije Novog lista, gdje do izražaja dolazi njegova erudicija, pismenost, pedagogija, ali i stečeno iskustvo, presudno u pripremanju sadržaja i izboru suradnika u vrijeme neposredno još uvijek nesustavne talijansko-jugoslavenske granice. Ovo svoje najveće stručno pedagoško djelo napisao je za samo tri mjeseca. Kada su ga pitali kako je to uspio, odgovorio je da je to rezultat njegove tridesetogodišnje

nastavničke prakse i da je ono što je imao u glavi trebalo samo napisati. Ipak, koliko god ta njegova izvjava izgledala jednostavno, bio je to pravi pothvat. Napisao je i objavio više teletova s istarskom tematikom, da spomenem samo dva veća rada: „Kratki pregled školstva Istre do oslobođenja“ i „Mate Batoša“.

Kakav je bio Vaš odnos s ocem?

Bio je divan otac. Nikada se nije puno neposredno uplitao u naš odgoj. Sve je to rješavala majka, ali smo mi nekako uvijek znali da je mnogo toga dolazilo posebno od njega. Osjećao sam ipak uvijek njegovu podršku kad god je to bilo važno.

Često je dolazio službeno u Zagreb i uvijek odsjedao kod mene, u svojem bivšem stanu, u kojem sam ostao sa svojom obitelji nakon njihova odlaska u Pulu. U tim prilikama davao je mojoj sestri sav novac koji je dobivao za dnevnice znajući da nam je ta pomoć potrebna. Dok mu je jednom moja supruga zahvaljivala i rekla da ne zna kako černo mu mi to vratiti, odgovorio je: „Vi ćete to vratiti svojoj djeci.“

Je li Premantura bila važna za Tona Perutika iako je iz nje morao otići vrlo rano?

Zbog emigracije otac nije smio preko granice, u Istru, i naročito je žalo što dugo nije vidio roditelje. Mi djeca, kad smo malo porasli, ipak smo tamo odlazili gotovo svake godine. Roditelji su nas doveli na Sušak gdje je otac davao 50 dinara finisicu koji bi nam preveo preko mosta na Rijčini. Naravno bez „pasoša“. S druge strane nas je čekao netko od rodbine s očeve ili majčine strane. Sjećam se kako su moj otac i majka mu Foska mahali jedno drugome preko mosta sa suzama u očima. Kasnije je moja baba Foska ipak uspjela doći k nama u posjetu u Zagreb. Svoj oca pak nije susreo do iza drugog svjetskog rata. Par godina prije preseljenja u Pulu umri su mu roditelji (1958. godine), moj di Pjero i baba Foska. S velikim veseljem pristupio je obavljajući porodične kuce u Premanturi. Uvoio je i vedovod u kuću, a jednu spiniu stavio je pred kuću kako bi stara susjeda Kata mogla koristiti vodu za zalijevanje svog vta. Volio je šetati po setu i razgovarati s ljudima. Ljudi su ga voljeli. Vidjelo se to po načinu kako su ga s radošću pozdravljali prilikom susreta.

Znao li neku zanimljivu anegdotu iz života svojega oca?

Nakon što je otac dobio stalno učiteljsko mjesto u Dugošpolju, došla je i moja majka Vjerna Gržinić iz Roca u Dugešpolje. Da bi mogla dobiti dozvolu talijanskih vlasti, morala se najprije vjenčati za mog

oca. To je međutim nastupio problem. Moj otac nije smio doći u Istru jer bi bio uhvaćen čim bi prešao preko talijanske granice. Rijšili su to tako da su se vjenčali preko posrednika, što je prema tadašnjim zakonima bilo moguće. Kao posrednik, tj. zastupnik mog oca, bio je suprug najstarije sestre moje majke, moj tetak Ante Ivelša, također rodom iz Premanture. Sjećam se da su oca kasnije i više navratu u društvu zadirkivali da je on jedini čovjek koji nije bio na vianstom vjenčanju.

Nevjerojatno je koliko mu je Istra bila važna, a rad ga je stalno odvodio od nje. Kako to da nije ostao?

Prvo bih htio nešto reći o našoj obiteljskoj atmosferi. Od svoje najranije mladosti i mi djeca (moja sestra Maja i ja) o sebi smo mislili kao o Istranima. U kući se uvijek spominjalo kako smo mi emigranti. Dok smo živjeli u Zagrebu, često smo odlazili u društvo „Istra“ koje je bilo vrlo aktivno. Priredivane su i društvene zabave, u vrtnim ili drugim restauracijama ili pak zajednički izleti. U tim se prilikama i mnogo pjevalo. Najviše istarske pjesme, ali i druge. Otac je posebno volio pjesmu „Zaspal Pave“, i često ja je pjevao na opće veselje, nije namie uopće imao shaka.

Istra je bila stalna tema svih razgovora, pa i u obitelji. Otac je nabavio ogromnu zbirku karata Istra i često smo je gledali. Skupljao je svu literaturu koja je mogao naći o Istri. Danas se ta knjižnica od gotovo 2000 svezaka nalazi u Sveučilišnoj knjižnici u Puli.

Mnogi urednički poslovi za novine u kojima je radio obavljani su u našem stanu kamo su dolazili i ostali članovi redakcije, ali i mnogi drugi. Dolazili su između ostalih i mladi studeni Zvane Črnja i Josip Percan, a majka je, znajući da teško žive, često znala nenametljivo ponuditi posla i pažu.

Čim je završio Drugi svjetski rat, pohrlje je u Istru. U Zagrebu je pronasao tiskarski stroj i kamionom koji ga je prevezio, krenuo je u Pulu da pokrene tiskanje i

sudjeluje u uređivanju Glasa Istre. Kamion se prevrnao u Gorskom kotaru, ali je on ostao neozljeđen, samo mu je prolivena tiskarska koja unistišla odjelo. Bio je setan da se nakon toliko godina vratio kući.

A bio je u stvari iznikna. Tadašnja vlast nije imala puno povjerenja u istarske emigrante i skoro nikome tko nije bio u partizanima, nije dozvoljen povratnik. Često je govorio kako je to nepravda, a i velika šteta za Istru. Otac je, iako vartiparisk, bio u tom pogledu jedna od malobrojnih iznimaka. U Pulu su uskoro došle engleske savezničke trupe i Glas Istre je preselio u Rijčku. Naša obitelj je godinu dana stanovila u Opatju, a onda smo se svi preselili u Rijčku. Otac je tada bio urednik kulturne rubrike. Kod kuće se kao i nekada govorilo mnogo o Istri i njenim problemima. Nije bio zadovoljan kako su se stvari počele navijati u Istri. Govorio je da ni u jednu vlast, pa ni u ova ne razumije specifične probleme Istre i da se Istru koja nije nikada prije bila sastavni dio Hrvatske, ne može tretirati kao neki drugi krležev.

Smatrao je i da je loša prometna povezanost s Hrvatskom jednu od važnih prepreka bižem odvijanja procesa integracije s osalim dijelovima Hrvatske. Jednoga je dana došao kući i u razgovoru iza ručka govorio kako bi trebalo pokrenuti kampanju u novinama u tom smislu, ali da su njegove ruke vezane jer bi njegovo iznošenje takve inicijative bilo sigurno odbijeno. Tada je došao na ideju da to pokuša pokrenuti pismom pisama čitalaca. U tome sam i ja sudjelovao pod pseudonimom „Omladinac“.

Imate li neku misao o svome oca za kraj?

Živio je i radio intenzivno cijelog života. Možda to najbolje pokazuje posvetu koju mu je Zvane Črnja napisao ... *za Novo leto 1965. godine*“ kada mu je darovao primjerak svoje knjige „Kulturna historija Hrvatske“. Čitram u cijelosti.

Drogama mojemu prijatelju Tovanetu Perutiku, pravcuem Slovencem, najboljoj sudalnoj učenoj glavi isrijanskoj, prevemu moć namu ki smo sreće i misal zavotavali Istriji.“

Tone Perutika defintivno je ostavio otisak ne samo u pulskom školstvu već i u hrvatskom školstvu u cijelosti. Iz onoga što sam utvrio iz razgovora s njegovim sinom, prof. Urošom Perutićem, shvaćam tam koliko je važan i za kulturni, turistički, novinarski razvoj Istre u 20. stoljeću.

AUTOR: FILIPPO S. ČIKIĆ

5. Istraživačka nastava završnog razreda osnovne škole

Osnaženi postignućima u 7. razredu, učenici su aktivno sudjelovali u predlaganju i planiranju sadržaja koji će biti uključeni u projekt završnog razreda osnovne škole. Predlagali su vrlo širok spektar sadržaja jer su se htjeli, produblivanjem znanja, što bolje pripremiti za ulazak u srednju školu. Da bismo zadovoljili njihove želje i potrebe, osmislili smo četiri završna projekta, a svaki je u konačnici bio predstavljen na drukčiji način. U vrijeme edukacije za složenije sadržaje, učenici su u prvom projektu izradili filmske putopisne reportaže o matursalom izletu u Firenzu i Sienu. To je bio odličan uvod u projekt *Renesansna Istra – spona Italije i Dalmacije / Istria nel Rinascimento – collegamento tra Italia e Dalmazia*. Taj je projekt po svojoj opsežnosti bio zahtjevan i trajao je cijelu školsku godinu. Zahvaljujući njemu, učenici su posjetili i ostvarili suradnju s Državnim arhivom u Pazinu, Centrom za povijesna istraživanja u Rovinju (Centro di ricerche storiche Rovigno), Sveučilišnom knjižnicom u Puli, Srednjoškolskom knjižnicom „Dante Alighieri“ u Puli, te bili na četverodnevnoj stručnoj ekurziji po Dalmaciji. Proučavajući izvore, putujući, razgovarajući

stručnjacima, raspravljajući na satima, učenici su upoznali razdoblje renesanse i humanizma u Italiji i Hrvatskoj s posebnim naglaskom na prepoznavanju važnih osoba u Istri, koja je i u to vrijeme višejezična sredina te spona između dviju kultura. O svojem su radu izradili edukativni film koji je uz ostale naše materijale na youtube-stranici škole.⁶⁷

Sve dosad navedeno vodilo je posljednjem projektu osnovne škole – *Što mogu* – projektu okrenutom njihovoj budućnosti. Cilj mu je bio da učenici prepoznaju i osvijeste svoje prave sposobnosti i potencijale te izaberu optimalnu srednju školu za svoj daljnji put.

Na svečanoj završnici osnovnoškolskog obrazovanja organizirali su multimedijску prezentaciju svojega rada u završnoj godini. Kao goste su pozvali intervjuirane osobe, medije, suradnike, učitelje i roditelje te im pokazali svu svoju nadarenost: sve su u potpunosti napravili sami, a mi smo drugi mogli samo uživati i biti zadovoljni njihovom zrelošću i samostalnošću. Pokazali su i svoju toleranciju, uvažavanje, odgovornost i otvorenu komunikaciju. Iznenađili su sve odrasle koji su došli, a nama u školstvu pokazali kako bi trebala izgledati prava profesionalna orijentacija u osnovnoj školi.

6. Rezultati projekta *U školu s osmijehom / A scuola con il sorriso*

Svi navedeni projekti i podprojekti imali su zajednički cilj: usmjeriti učenike na otkrivanje vlastitih potencijala. Istraživanjem svojega kulturnoga naslijeđa upoznawali su i sebe. Suradničkim i samostalnim učenjem razvijali su svoje kompetencije, funkcionalna znanja i životne spoznaje.

Odgojno-obrazovni proces u našoj školi doživio je važnu promjenu: ponudili smo inovativna rješenja u provedbi odgoja i obrazovanja, osmislili nove pristupe u poučavanju i učenju, potaknuli planiranje i osmišljavanje kvalitetne terenske nastave i stručnih ekskurzija, otvorili se lokalnoj zajednici, umrežili se i pronašli partnere. Promijenili smo školsko ozračje i bar kratko upravljali školom.

Treba naglasiti da promjene koje su se dogodile s ovom generacijom nisu bile posebno vidljive u ocjenama iz predmeta i općim uspjesima. I dalje se nisu dali kada je trebalo vježbati, pisati zadaće, nositi pribor ili učiti za ispitivanja. Entuzijizam, marljivost, strpljivost, želja za znanjem pokazali su se isključivo uz aktivnosti koje su bile vezane uz projektne i istraživačke zadatke svih predmeta. Tu nije bilo prisile već stvarne želje. Ni jedan učenik nije bio neuspješan.

67 Osnovna škola – Scuola elementare Giuseppina Martinuzzi Pula – Pola: YouTube kanal škole, <http://os-giuseppina-martinuzzi-pu.skole.hr/>
https://www.youtube.com/channel/UCQ_gQAAi9yIVyJXdJvchsbg/videos (10. 2. 2019).

Sada ti učenici pohađaju 2. razred srednje škole. Pratimo ih i dalje, a oni se rado povremeno jave. Iako su krenuli iz talijanske osnovne škole, izvrsno se snalaze u svim srednjim školama. Jedan je učenik upisao srednju školu u Varaždinu jer tamo imaju najjaču robotiku. Na upit je li zadovoljan, kaže da bi životno pogriješio da je ostao u Puli (a hvali se da je i u Hrvatskom jeziku među najboljima u razredu). Ne znamo koliko su srednjoškolski nastavnici spremni promijeniti svoj način rada i pružiti drukčiju podršku ovim učenicima, ali smo sigurni da velik dio njih koriste za natjecanja iz raznih predmeta te one sadržaje u kojima predstavljaju svoje škole.

7. Zaključak

Promjene su potrebne. Kvalitetne će se promjene dogoditi kada počnemo osluškivati djecu i mlade te njihove stvarne potrebe. Svaka je generacija učenika posebna i svakoj treba otvoriti nova vrata u svijet. Različite aktivnosti, projektni i istraživački zadaci trebaju biti svakodnevna praksa u učionici jer će takvim radom razvijati i graditi svoju osobnost. Ako im dopustimo da se osamostale, postat će odgovorni za sebe i za zajednicu u kojoj žive.

U svim projektima mnoge su osobe i podaci ostali još neistraženi. Ostaju kao ostavština ove generacije učenika budućim učenicima. Time će se projekti nastaviti i dopuniti. Ovo je samo baza koja će otvoriti nove putove u projektnom istraživanju i radu naših učenika. Nove generacije nastavit će aktivno sudjelovati u kreiranju tema, metoda, aktivnosti i oblika rada. Ako učitelji tu potrebu prepoznaju i prihvate, doći će i do promjena upravljanja školom.

I progetti interculturali e regionali nell'insegnamento della lingua croata

Il progetto quadriennale *A scuola con il sorriso* è stato ideato con lo scopo di impedire i cambiamenti negativi nel processo educativo-istruttivo e di motivare gli alunni dalla V all'VIII classe alla scoperta e alla ricerca del luogo natio, nonché alla creazione di un insegnamento diverso. Nella V classe vengono promosse le attività inerenti alla vita scolastica, al ruolo degli insegnanti e degli alunni, alla ricchezza linguistica di ogni singolo, sia orale sia scritta. Gli alunni della classe VI scoprono il ricco bagaglio storico, culturale e linguistico e nella VII e VIII classe gli alunni approfondiscono le conoscenze sul luogo natio. Si presentano i progetti delle classi settime e ottave: *Pola nel periodo austro-ungarico* e *Le impronte polesi del XX secolo* riguardo i personaggi che, con il proprio operato e la propria particolarità, hanno segnato il XX secolo di Pola.

Parole chiave: cittadinanza, interculturalità, multilinguismo, insegnamento laboratoriale

Medkulturni in domovinski projekti pri pouku hrvaškega jezika

Za preprečitev negativnih sprememb v vzgojno-izobraževalnem procesu je bil zasnovan štiriletni projekt *V šolo z nasmehom*, s katerim naj bi učence od 5. do 8. razreda spodbudili k odkrivanju in raziskovanju domačega kraja in soustvarjanju drugačnega pouka. V 5. razredu so se izvajale dejavnosti, povezane z življenjem v šoli, vlogo učiteljev in učencev, jezikovnim in pisnim bogastvom vsakega posameznika. V 6. razredu so učenci spoznavali zgodovinsko, kulturno in jezikovno bogastvo Istre, v 7. in 8. razredu pa poglobljali znanje o domačem kraju. Predstavljamo projekte 7. in 8. razredov: *Avstro-ogrski Pulj* in *Puljske sledi 20. stoletja* o ljudeh, ki so s svojim delom in izjemnostjo zaznamovali puljsko 20. stoletje.

Ključne besede: domovinskost, medkulturnost, večjezičnost, raziskovalni pouk, projektni pouk